
Niepodległa, bo Solidarna – projekt uczniowski

Projekt, do którego Was zapraszamy ma charakter społeczny. Chcemy, abyście wspólnie w szkole zorganizowali akcję, działanie na rzecz Waszej społeczności szkolnej, która realizowałaby ideę spółdzielczości.

ZADANIE 1. Spółdzielczość – to coś dla nas!

Po przeprowadzonych lekcjach wiecie już o spółdzielczości całkiem sporo, więc dużo łatwiej będzie Wam szło wymyślenie skojarzeń do tego tematu. Za pomocą aplikacji Wordart¹ przygotujcie obrazki ze skojarzeniami. W parach wymieńcie między sobą skojarzenia i wpiszcie je do aplikacji, zastanówcie się również, jaki kształt one biorą. Następnie na forum całej grupy porównajcie wyniki swojej pracy, aby na koniec stworzyć wielką mapę słów wokół *spółdzielczości*, np. na flipcharcie, który zawieszicie potem w sali.

Na drugim flipcharcie wypiszcie główne zasady spółdzielcze:

- dobrowolne uczestnictwo i otwarte członkostwo
- demokratyczna kontrola członkostwa
- ekonomiczne uczestnictwo członków
- autonomia i niezależność
- kształcenie, szkolenie, informacji
- współdziałanie
- troska o społeczność lokalną.

Zastanówcie się, co one mogą oznaczać, jak je rozumiecie. Możecie skorzystać z materiału pomocniczego z załącznika nr 1.

Na końcu przedyskutujcie, czy zgadzacie się z tymi zasadami. Zakreślcie te, które są Wam najbliższe. Zastanówcie się, w jaki sposób możecie wprowadzić je w życie w Waszej grupie.

ZADANIE 2. Rozejrzyjcie się wokół

Zastanówcie się wspólnie nad potrzebami w Waszej szkole, miejscowości [...]. Zdiagnozowanie potrzeb pozwoli Wam na określenie celów, tematu, a także zdefiniowanie grupy docelowej i dobranie odpowiednich działań, które doprowadzą Was do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

WSKAZÓWKA DLA OPIEKUNEK/OPIEKUNÓW:

Ważne, aby potrzeby odnosiły się zarówno do tematu Waszego projektu, jak i były zakorzenione w społeczności lokalnej. Dzięki temu działania, które zrealizujecie, będą społecznie użyteczne, a także być może spowodują, że większa część osób spoza Wasze - go grona zainteresuje się tematem. [...]

---

¹ Wordart, <https://wordart.com/>, [dostęp: 26.10.2018].

Ćwiczenie: Mapa marzeń – czas na pracę samodzielną.

Niech każdy z Was weźmie kartę A3 lub A4. Potrzebne będą również stare kolorowe gazety, nożyczki i klej. Stwórzcie swoje mapy marzeń, które będą zarazem stanowiły odpowiedzi na poniższe pytania:

1. Czego chciałbyś/chciałabyś nauczyć się podczas uczestnictwa w projekcie?
2. Dlaczego się do niego zgłosiłeś/zgłosiłaś? Co możesz dać innym od siebie?
3. Jakie posiadasz umiejętności oraz jakie są Twoje pasje?
4. Co chciałbyś/chciałabyś dostać?

WSKAZÓWKA DLA OPIEKUNEK/OPIEKUNÓW:

Do wykonania tego ćwiczenia potrzebne będą kartki, kolorowe gazety, klej i nożyczki. Poproście wcześniej uczniów i uczennice o ich przyniesienie. Przed rozpoczęciem pracy poinformujcie grupę, że wykonane prace będziecie prezentować na forum. Wiedząc o tym, uczniowie i uczennice będą czuć się bezpieczniej podczas wykonywania zadania. Korzystając z wyciętych z gazet obrazków i liter, stwórzcie swoje indywidualne mapy marzeń: planów dotyczących udziału w projekcie, nadziei związanych z tym, jak będzie wyglądała współpraca w grupie, informacji o tym, czego chcecie się nauczyć i jak chcecie się czuć. Stworzone mapy zaprezentujcie na forum i omówcie przedstawione na nich elementy. Mapy zachowajcie – wróćcie do nich pod koniec projektu, by zasta - nowić się nad tym, czy udało Wam się zrealizować plany i marzenia.

Zebranie informacji na temat potrzeb lokalnej społeczności

Znacie już własne potrzeby i mocne strony, to teraz czas, aby zdobyć wiedzę o potrzebach innych osób. Porozmawiajcie np. ze swoimi znajomymi, matkami, ojcami, dziadkami, znajomymi paniami historykami czy paniami, które angażują się w działania kulturalne i społeczne. Dowiedzcie się, jak oni/one widzieliby tego typu inicjatywę i co uważają za kluczowe w kontekście jej przygotowań. Dopytajcie o formułę, ale też o treści, które odpowiadałyby ich potrzebom. Kiedy już stworzycie listę tychże potrzeb, porozmawiajcie o nich wspólnie [...]. Ustalenie, co chcemy robić, po co i dla kogo. Wiecie już, co jest ważne i ciekawe dla Was jako grupy oraz co jest ważne dla Waszej szkolnej społeczności. Teraz pora zastanowić się nad celem działań. Pomyślcie zarówno nad tym, co chcecie osiągnąć dla siebie samych (czego chcecie się dowiedzieć, jakie umiejętności zdobyć itp.), jak i nad tym, jakie korzyści z Waszego działania będą miały osoby, do których będzie ono skierowane.

Ćwiczenie: Pokoje Walta Disneya

Zapoznajcie się z metodą bazującą na podejściu Walta Disneya, słynnego amerykańskiego twórcy filmów animowanych, przydatną przy planowaniu działań i wyznaczaniu ich celu. Według legendy Walt Disney, przystępując do realizacji nowego pomysłu, za każdym razem pracował w trzech pokojach: marzyciela, realisty i krytyka. Przeczytajcie, czym różni się praca w tych trzech pokojach, a następnie sami stwórzcie w sali trzy strefy, z których każda będzie symbolizowała jeden z pokoi Walta Disneya.

Ustawcie w każdej z nich stół i odpowiednią liczbę krzeseł. Podzielcie się na trzy grupy. Niech każda kolejna grupa spróbuje sformułować cele projektu, odpowiadając kolejno na podane poniżej pytania i przechodząc z jednego pokoju do drugiego. [...]

Pokój marzyciela – całkowicie puszcza się w nim wodze fantazji, mówi się o wszystkim, co przychodzi do głowy, bez oceniania i zastanawiania się, czy to sensowne.

Pytania:

- Jak chcemy, żeby wyglądało nasze działanie?
- Co chcemy osiągnąć, jakie cele zrealizować?
- Jaka zmiana ma się dokonać dzięki naszemu projektowi?

Pokój realisty – staramy się w nim skonkretyzować wypracowane w pierwszym etapie pomysły i zastanowić się, które ich elementy są możliwe do zrealizowania w danym momencie.

Pytania:

- Jak konkretnie określimy nasze cele?
- Które z nich są główne, a które szczegółowe, które długoterminowe, a które krótkoterminowe?
- Po czym poznamy, że nasz cel został osiągnięty?

Pokój krytyka – przybiera się w nim krytyczne podejście, aby znaleźć słabe elementy naszego planu, przewidzieć potencjalne ryzyka i pomyśleć o możliwych zagrożeniach.

Pytania:

- Czy wybrane przez nas cele na pewno są możliwe do realizacji?
- Co stanowi największe zagrożenie dla realizacji naszych celów?

WSKAZÓWKA DLA OPIEKUNEK/OPIEKUNÓW:

Każdy pomysł może kilkakrotnie przechodzić przez wszystkie pokoje. Po wyjściu z pokoju krytyka możemy ponownie wrócić z nim do pokoju marzyciela. Pelen cykl zawsze obejmuje wszystkie trzy pokoje! Ćwiczenie to można wykorzystać zarówno podczas wyznaczania celów, jak i pracy według gotowych pomysłów.

ZADANIE 3. Konkretnie działania.

Kiedy już wiecie, co chcecie osiągnąć i do kogo skierujecie swoje działanie, zastanówcie się nad konkretnymi pomysłami. Za pomocą „burzy pomysłów” wypiszcie takie, które Waszym zdaniem są możliwe do wykonania oraz ciekawe na tyle, abyście chcieli się w nie zaangażować. Aby lista z propozycjami działań była jeszcze obszerniejsza, możecie zapytać o pomysły zarówno osoby ze środowiska szkolnego, jak i społeczności pozaszkolnej.²

Wymyślcie działanie, które dla Was samych będzie bliskie.

Drobne pomysły na działania:

- jadłodzielnia szkolna,
- szkolny sklepik z żywnością lokalną,
- giełda wiedzy i umiejętności (wymiana i uczenie siebie nawzajem czegoś, co ja umiem, a czego nie umieją inni),
- akcja „Podaj dalej”: Znajdź trzy osoby, którym możesz pomóc w zrobieniu czegoś, czego sami nie mogliby zrobić. W zamian niech oni pomogą trzem następnym osobom, które pomogą kolejnym trzem itd.
- dzień wspólnego gotowania

Podpowiedź dla nauczyciela:

Raz do roku można przygotować dzień, kiedy w klasach przygotowujecie jadłospisy. Następnie mogą być poddane pod głosowanie. Najlepsze przejdą do realizacji. Zadaniem każdej klasy będzie zebranie produktów w klasie do przygotowania menu. Każdy może przynieść coś z domu lub zbierzecie niewielką kwotę na ich zakup. Każda klasa będzie miała za zadanie przekazać produkty do stołówki szkolnej i wyznaczyć osoby do pomocy w kuchni. Po przygotowaniu posiłku z Panią kucharkami, na dużej przerwie każdy z uczniów otrzyma posiłek.

- Wspólne sałatki

Podpowiedź dla nauczyciela:

Na tablicy z ogłoszeniami należy zamieścić ogłoszenie o naborze do spółdzielni - śniadaniowa sałatka. W ramach udziału w spółdzielni zainteresowani uczniowie wyznaczają składkę - uzgadniając działanie z radą rodziców, radą pedagogiczną- która zapewni pokrycie zakupu produktów do przygotowania sałatki. Członkowie spółdzielni raz w miesiącu będą odpowiedzialni za zakup i przygotowanie sałatek na śniadanie. Warzywa mogą kupić w ramach działających kooperatyw - w dużym mieście. W małym zaś mogą nawiązać współpracę z lokalnym rolnikiem.

- Mięta na ochłodę, bazylia do kanapki

Podpowiedź dla nauczyciela:

W ramach tego działania uczniowie mogą zebrać w klasie odpowiedni fundusz na kupienie roślin-mięty, bazylii. Po ich zakupieniu każdy z klasy- członków spółdzielni może z nich korzystać. Mięta- do wody, bazylia - do kanapki. Wcześniej przez zakupem warto zadbać o wiedzę uczniów - tak, aby dowiedzieli się dlaczego warto jeść te zioła, nie tylko od święta.

² *Wiwat Niepodległość! Przepis na projekt [w:] Młodzi w akcji. Wiwat Niepodległość. Przewodnik po programie, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2018:*

Załącznik 1. Zasady spółdzielcze.

ZASADY SPÓŁDZIELCZE POWSTAŁY JESZCZE W XIX W., KIEDY TO W 1844 R. TKACZE Z ROCHDALE W ANGLII POWOŁALI DO ŻYCIA PIERWSZĄ NA ŚWIECIE SPÓŁDZIELNIĘ SPRAWIEDLIWYCH PIONIERÓW. PROGRAM TEJ SPÓŁDZIELNI ZAWARTO W SZEŚCIU PUNKTACH, KTÓRE DZIŚ NAZYWANE SĄ ZASADAMI ROCHDALESKIMI I KTÓRE STANOWIĄ TRZON AKTUALNYCH ZASAD SPÓŁDZIELCZYCH PRZYJĘTYCH PRZEZ MIĘDZYNARODOWY RUCH SPÓŁDZIELCZY. PRZECZYTAJ HISTORIĘ NARODZIN SPÓŁDZIELCZOŚCI.

1. DOBROWOLNEGO I OTWARTEGO CZŁONKOSTWA

SPÓŁDZIELNIE SĄ ORGANIZACJAMI DOBROWOLNYMI, DOSTĘPNYMI DLA WSZYSTKICH OSÓB MOGĄCYCH SKORZYSTAĆ Z ICH ŚWIADCZEŃ I GOTOWYCH WYPEŁNIAĆ OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z CZŁONKOSTWEM, BEZ DISKRYMINOWANIA PŁCI, STATUSU SPOŁECZNEGO, RASY, PRZEKONAŃ POLITYCZNYCH I RELIGII. DOBROWOLNE CZŁONKOSTWO OPARTE JEST NA TRZECH REGULACH: „OTWARTYCH DRZWI”, RÓWNOUPRAWNIENIA CZŁONKÓW, OBOWIĄZKÓW CZŁONKÓW WOBEC SPÓŁDZIELNI.

2. DEMOKRATYCZNEJ KONTROLI CZŁONKOWSKIEJ

SPÓŁDZIELNIE SĄ DEMOKRATYCZNYMI ORGANIZACJAMI ZARZĄDZANYMI I KONTROLOWANYMI PRZEZ CZŁONKÓW, KTÓRZY AKTYWNI UCZESTNICZĄ W OKREŚLANIU POLITYKI DZIAŁANIA SPÓŁDZIELNI I PODEJMOWANIU DECYZJI. MĘŻCZYŹNI I KOBIETY, PEŁNIĄCY W SPÓŁDZIELNIACH FUNKCJE Z WYBORU, SĄ ODPOWIEDZIALNI WOBEC CZŁONKÓW. W SPÓŁDZIELNIACH CZŁONKOWIE MAJĄ RÓWNE PRAWO GŁOSU (JEDEN CZŁONEK = JEDEN GŁOS). ZWIĄZKI SPÓŁDZIELCZE ORGANIZUJE SIĘ RÓWNIEŻ NA DEMOKRATYCZNYCH ZASADACH.

3. EKONOMICZNEGO UCZESTNICTWA CZŁONKÓW

CZŁONKOWIE RÓWNOMIERNIE SKŁADAJĄ SIĘ NA MAJĄTEK SPÓŁDZIELNI I DEMOKRATYCZNIE GO KONTROLUJĄ. CZĘŚĆ TEGO MAJĄTKU JEST NIEPODZIELNA I STANOWI WŁASNOŚĆ SPÓŁDZIELNI. ZAZWYCZAJ CZŁONKOWIE NIE OTRZYMUJĄ, LUB OTRZYMUJĄ BARDZO MAŁĄ DYWIDENDĘ OD SWOICH UDZIAŁÓW, STANOWIĄCYCH WARUNEK ICH CZŁONKOSTWA. NADWYŻKI BILANSOWE CZŁONKOWIE PRZEZNACZAJĄ NA NASTĘPUJĄCE CELE: ROZWÓJ SPÓŁDZIELNI, ZWIĘKSZENIE FUNDUSZU REZERWOWEGO, ZWROT CZŁONKOM (PROPORCJONALNE DO ICH TRANSAKCJI ZE SPÓŁDZIELNIĄ), FINANSOWANIE INNEJ DZIAŁALNOŚCI ZATWIERDZONEJ PRZEZ CZŁONKÓW.

4. AUTONOMII I NIEZALEŻNOŚCI

SPÓŁDZIELNIE SĄ SAMORZĄDNYMI, SAMOPOMOCOWYMI ORGANIZACJAMI, ZARZĄDZANYMI PRZEZ SWOICH CZŁONKÓW. W PRZYPADKU ZAWIERANIA UMÓW Z INNYMI JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI LUB ZWIĘKSZANIA SWOJEGO KAPITAŁU KORZYSTAJĄC Z ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ, CZYNIĄ TO W TAKI SPOSÓB, BY ZAPEWNIĆ DEMOKRATYCZNE ZARZĄDZANIE PRZEZ CZŁONKÓW I UTRZYMAĆ SWOJĄ SPÓŁDZIELCZĄ NIEZALEŻNOŚĆ

5. KSZTAŁCENIA, SZKOLENIA, INFORMACJI

SPÓŁDZIELNIE ZAPEWNIAJĄ SWOIM CZŁONKOM, PRZEDSTAWICIELOM WYBRANYCH ORGANÓW, ORAZ PRACOWNIKOM I PERSONELOWI KIEROWNICZEMU MOŻLIWOŚĆ KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA, TAK ABY MOGLI EFEKTYWNI PRZYCZYNIĄĆ SIĘ DO ROZWOJU SPÓŁDZIELNI.

6. WSPÓLDZIAŁANIA

SPÓLDZIELNIE STARAJĄ SIĘ SŁUżyć SWOIM CZŁONKOM W SPOSÓB NAJBARDZIEJ EFEKTYWNY ORAZ WZMACNIAĆ RUCH SPÓLDZIELCZY POPRZEZ WSPÓŁPRACĘ. ZASADA TA JEST ROZUMIANA SZEROKO, TZN. NIE TYLKO W SKALI LOKALNEJ – MIĘDZY SPÓLDZIELNIAMI DZIAŁAJĄCYMI W DANYM ŚRODOWISKU, CZY KRAJOWEJ – MIĘDZY WSZYSTKIMI SPÓLDZIELNIAMI I ICH ZWIĄZKAMI, ALE I W SKALI MIĘDZYKRAJOWEJ.

7. TROSKI O SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ

SPÓLDZIELNIE PRACUJĄ NA RZECZ WŁAŚCIWEGO ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH, W KTÓRYCH DZIAŁAJĄ, POPRZEZ PROWADZENIE POLITYKI ZAAPROBOWANEJ PRZEZ CZŁONKÓW.³

---

³ *Zasady spółdzielcze*, Kooperatywa Dobrze: <http://bit.ly/zasady-spoldzielcze>, [dostęp: 26.10.2018].